

## عنوان مقاله:

بررسی عوامل تاثیرگذار بر تغییر بستر رودخانه مرزی هریرود در شمال شرق کشور

## محل انتشار:

فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره 4، شماره 3 (سال: 1391)

تعداد صفحات اصل مقاله: 14

## نویسندگان:

ابوالفضل بهنیا فر - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد، گروه جغرافیا، مشهد، ایران

هادی قنبرزاده - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد، گروه جغرافیا، مشهد، ایران

## خلاصه مقاله:

چکیده یکی از مشکلات عمده مرزهای کشور از نظر ژئوپلیتیک، در نظر گرفتن رودخانه ها به عنوان یکی از پدیده های دینامیکی برای تعیین مرز بوده که تقریباً در اغلب مناطق کشور معضلات و منازعات ویژه ای را به وجود آورده است. طی چند دهه اخیر به دلیل خشکسالی های شدید حاکم بر استان های خراسان رضوی و شمالی تعداد زیادی از رودخانه های مرزی مانند هریرود، سومبار و اتراک با تغییر بستر شدید همراه شده اند و پیامدهای زیادی را به بار آورده اند. منطقه مورد پژوهش، بخشی از حوضه آبریز تجن، منطبق بر رودخانه مرزی هریرود به طول 78 کیلومتر می باشد که مرز طبیعی جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ترکمنستان را تشکیل می دهد. در این مطالعه از طریق روش تجربی-تحلیلی و با تکیه بر عملیات میدانی و در نظر گرفتن شاخص های ماندشدگی و تغییر بستر رودخانه اقدام گردید. مهم ترین عوامل مداخله گر در منطقه عبارت بودند از، عوامل طبیعی (گسل هریرود، زنتیک رودخانه، شرایط فیزیوگرافی و هیدرولوژیکی منطقه، منابع خاک و لیتولوژی) و عوامل آنتروپوژن (سکونتگاه های مرزی و تراکم جمعیت، تشدید کاربری و تخریب پوشش گیاهی، شخم اراضی) در تغییر بستر رودخانه هریرود است. بررسی های انجام شده در محدوده مطالعاتی نشان داد که طی سه دهه اخیر، خسارات وارده ناشی از روند تغییر بستر رودخانه هریرود بی سابقه بوده است. به طوری که آسیب دیدگی های جدی به جاده مرزی، کنده شدن و تخریب میله های مرزی، فرسایش خاک و آسیب دیدگی سکونتگاه های روستایی و پاسگاه های مرزبانان از آثار مستقیم تغییرات مورفودینامیکی هریرود است. در این راستا نقش عوامل آنتروپوژن بیش از سایر عوامل طبیعی بوده است. بنابراین فرآیندهای ماندشدگی و فلش سیلاب های سالانه می تواند سریعاً خط مرزی را تغییر داده و منجر به مناقشات ژئوپلیتیک و حتی سیاسی در مرز شده و امید است در زمینه مدیریت کنترل رودخانه های مرزی از طریق همکاری با کشورهای همسایه تدابیر ویژه ای، اتخاذ گردد تا این عامل دینامیکی تعیین مرز (یعنی رودخانه ها) قابل کنترل شوند.

## کلمات کلیدی:

واژگان کلیدی: مرزهای رودخانه ای، تغییر بستر رودخانه، عوامل آنتروپوژن، هریرود، ژئوپلیتیک مرز

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1794280>

